



2.

OPRAVDU ZVLÁŠTNÍ DĚTSTVÍ

VLASTNĚ JSOU TO VŠECHNO JENOM DOMNĚNKY. Už od samého začátku.

Můžeme se třeba domýšlet, jak přesně vypadala výchova jejich otce. Je ale pravděpodobné, že se podobala vojenskému výcviku. Dětství Kličkových je každopádně nerozlučně spjaté s armádou, protože jejich otec je důstojník sovětského letectva, který nikdy neodkládá svoji uniformu – dokonce ani doma, ve vlastním bytě. Doktor Šeljapov z ukrajinského armádního sportovního klubu o něm později řekl, že to byl úžasný muž – nebyl sice nijak zvlášť vysoký, ale měl tělo dobře vytrénovaného hokejisty. A musíme dodat, že umí také nasadit náležitě přísný a zamračený výraz, jímž, jako těžkými a neprostupnými mraky, neprojde ani paprsek lidského citu. Jako kdyby jeho tvář byla integrální součástí sovětské zastrašovací politiky, v níž se řinčí atomovými a jinými zbraněmi. Ve své uniformě a s tímhle výrazem ztělesňuje Vladimir Rodio-

novič Kličko státní moc neméně přesvědčivě než vrcholní politici v moskevském Kremlu.

Tento muž vstoupil do armády z přesvědčení. Od té doby je stále ve službě vlasti – a to i jako manžel a otec. Jeho bezprostředním podřízeným je jeho starší syn Vitalij, zatímco mladší Vladimir patří mezi nižší poddůstojníky. Matka zase v téhle rodině funguje jako jeho osobní pobočnice. Otcovy příkazy je nutno brát jako rozkazy od nadřízeného důstojníka. V době, kdy je matka Kličková v práci – v mateřské škole nebo v posádkové knihovně – přebírá velení starší Vitalij, který musí dávat pozor na mladšího Vladimira a ten se brzy naučí, že po nesplnění rozkazu následuje často trest v podobě pádného úderu bratrovy ruky.

Mezi povinnosti ženy Naděždy patří, aby měl její muž večer na stole teplou večeři a ráno zase čistou, vyžehlenou uniformu s puky ostrými jako břitva. I sám otec Kličko je ovšem po všech stránkách zářným příkladem vzorného plnění služebních povinností. Je tak přesný, že by si podle něj mohl člověk seřizovat hodinky. Žádné jiné osobě také nesvěří zodpovědný úkol přiřívání nablýskaných knoflíků na jeho služební uniformě. Je jasné, že v téhle rodině nevládne příliš uvolněná morálka.

Z čeho tahle přísnost a vážnost vlastně pramení? Tady nejde o nějaké soukromé štěstí. Vždy a všude – úzký rodinný kruh nevyjímaje – nejde přece o nic menšího než o vítězství nebo porážku Sovětského svazu. A taky o blaho lidstva či jeho bolestné porobení. Uniforma je pro něj posvátná. Proto je pro něj posvátná i armáda. Proto je pro něj posvátný i Sovětský svaz. Pro tyhle hodnoty je připraven nasadit i svůj vlastní život, a protože tenhle stát potřebuje zástupy takových obětavých občanů, jako je on, směřuje otec Kličko svoji výchovu k tomu, aby takoví byli i jeho synové.

Můžeme se domýšlet, jaké další věci provázejí jejich dětství. Brutální nahota krajiny, bezútěšnost vojenských základen, nepříznivé přírodní podmínky a nezdravé podnebí. Tenhle svět není zrovna místem stvořeným pro děti.



Rodina Kličkových kolem roku 1980

Co pár let se Kličkova domácnost stěhuje na nějaké úplně jiné místo. Všechny věci naloží na nákladní auto, které je odveze na nejbližší železniční stanici, a pak jedou šest sedm hodin jednotvárnou krajinou kamsi do neznáma. Za okny se střídá popelavá pustina, prašná step nebo poušť s nahnědlým pískem či kameny. Vypadá to, že v téhle ohromné zemi je jenom jeden typ krajiny, a když se rodina ocitne na konci cesty a vykládá zase celou domácnost z korby nákladáku, jejich nový domov nevypadá jinak než ten předchozí: hnědá pahorkatina bez stromů, kam až oko dohlédne – během krát-

kých letních měsíců je tu úmorné vedro, zatímco za dlouhé, mrazivé zimy je všechno pohřbeno pod vysokými sněhovými závějemi.

I každá vojenská základna v zemi nikoho vypadá jako ta předchozí. Po každém stěhování se Vladimír a Vitalij ocitají před stejnými rovnoběžnými bytovkami z šedivých betonových panelů, osázených nevzhlednými okny, na něž navazují služební budovy a vojenské letiště se standardními boudami a baráky. Tenhle komplex je jako vždy od vnějšího světa hermeticky oddělen několik metrů vysokými betonovými zdmi s korunou z ostnatého drátu. Dnem i nocí tu obcházejí hlídky s kalašnikovy v ruce. A venku, za ostnatým drátem, začíná země nikoho. Žádná vesnice, žádný dům nenarušuje monotónní tvář krajiny. Civilisté do tohoto kraje vůbec nezabloudí, nejbližší osada je daleko za horizontem. Sousedí jsou pouze a výhradně důstojníci a jejich rodiny. Všechny cesty, které rodina Kličkova podnikne, vedou na izolovaná, odlidštěná, nehostinná místa. Izolovaná, odlidštěná a nehostinná jako boxerský ring.

Tato místa mají svá jména. A nacházejí se na v různých částech Sovětského svazu – v Kyrgyzstánu nebo Kazachstánu. Na jejich jménech nezáleží, protože všechna mají něco společného. Klene se nad nimi obloha velikého Sovětského svazu, jehož lesk a záře vlévá žár a nadšení do každého srdce. A pro takovou vlast, jako je Sovětský svaz, má cenu žít, přinášet oběti a snášet jakékoli – i maximálně nepříznivé – životní podmínky. Nikdy na světě člověk nedýchá tak svobodně. Nikde na světě nejsou lidé šťastnější – Vitalij a Vladimír to slyší už od mateřské školky. Jejich vlast vytvořila optimální podmínky pro radost ze života a lidskou důstojnost a také pro šlechtnost a hrdinství. A i ta nejošumější vojenská základna na nejzapadlejší vartě mimo civilizaci pje ódy na velikost Sovětského svazu a jeho slávu. Od této základní pravdy se odvíjí ústřední

životní pocit, že i ty nejtěžší podmínky se dají snést. Tenhle pocit je hrdost na svou vlast, která ve Velké vlastenecké válce vyhnala ze země okupanty a v roce 1961 vyslala do vesmíru prvního člověka. Sovětská vlast je průkopníkem lidského pokroku a proto zákonitě nese tíhu země a úkolů, které před ní leží.

Tohle je také ústřední motiv výchovy, který se praktikuje v Kličkově domácnosti. Cožpak se dá přísnost a disciplína něčím nahradit? Ne, to je jasné, že nedá. Cílem výchovy je přece překonání sebe samého, schopnost sebezapření. A rovněž hrdost na to, že jste to dokázali. Hrdost, ale ne pýcha. Hrdost, že se k vám váš vlastní otec nechová jako k dítěti, ale jako k příslušníku ozbrojených sil. Jako voják k vojákově. Jako chlap k chlapovi. A samozřejmě hrdost na to, že budete jednou jako on.

A vy, synové Kličkově, chcete být oba dva jako váš otec. Jste na něho hrdí, protože je váš vzor, hrdina. A jste také hrdí na svoji vlast, Sovětský svaz, který je potřeba bránit i na tak odlehlém místě, kde žijete. Užijete si tu ale taky řadu zábavy, protože je to skvělé místo pro klukovské hry a dobrodružství. Občas se vysoko nad vaší hlavou objeví dopravní letadlo letící bůhví kam. Každý den tu burácejí motory proudových stíhaček. Jsou to bojová letadla, která byste chtěli jednou pilotovat a nad nimiž žasnete, když vás váš otec vyvede v neděli na prohlídku letiště a stojí tu vyrovnané v jedné řadě pár metrů od vás. Ohromná síla, již má váš otec pod palcem, soustředěná na jednom místě. V kokpitu migu pak sní Vitalij o tom, že se stane pilotem. Bude voják, jako jeho otec, vojenský pilot. Později jdou jeho ambice ještě výš, až ke hvězdám.

Jednoho večera potká kluka ze sousedství, který na něj zírá s očima na vrch hlavy – vzpomíná později Vitalij. Rodiče zrovna sledují v televizi přímý přenos z příprav startu rakety Sojuz s lid-

skou posádkou na palubě – je to ohromná událost, něco jako nějaká korunovační mše za starých časů, u televizoru nesmí nikdo chybět. Ani Vitalij nechce start rakety propást, ale kluk ze sousedství ví o něčem lepším, než je televize. Má s sebou dalekohled a oba společně vystoupají na plochou střechu jejich bytovky. Je jasná letní noc, modročerné nebe je poseté hvězdami a najednou se v dálce rozzáří nějaké světlo, jasnější než nejjasnější hvězda a stoupá vzhůru do vesmíru. Je to Sojuz. V dalekohledu vidí jasnou svítící skvrnu. Ani jeden z kluků ještě v životě nezažil něco tak vzrušujícího. Na kosmodrom Bajkonur je to sice několik stovek kilometrů, ale ten pohled byl úchvatný a oni se můžou na vlastní oči přesvědčit, že to je pravda: Sovětský svaz dobývá vesmír. Jejich krajani letí na oběžnou dráhu. Když světlo na obloze zmizí a není už nic vidět, zůstanou ještě několik minut u vytržení, pohroužení do hlubokého, až nábožného mlčení. „Bylo to, jako kdyby se nám právě zjevil Bůh.“ Popsal to později Vitalij.

Naprosto logickým vyústěním pak je, že se chce stát kosmonautem.

Další technické vymoženosti sovětského impéria jsou zpravidla státním tajemstvím. Nikdo se už nešíří o tom, že na základnách stíhacích a bombardovacích leteckých pluků jsou uskladněny jaderné zbraně, ačkoliv o tom musí spousta lidí vědět. Nikdo také nekomentuje časté záchvěvy půdy, které v pravidelných intervalech otrásají kazašskou stepí. Otec Kličko se o tom doma ani slůvkem nezmíní. Teprve později vejde ve známost, že se nejednalo o přírodní úkaz, ale že příčinou těchto zemětřesení byly většinou podzemní jaderné výbuchy. Semipalatinsk, kde jsou tyto bomby odpalovány, leží jenom desítky kilometrů odsud. Od konce čtyřicátých let, kdy tu Stalin zřídil tenhle testovací polygon, do konce osmdesátých let, kdy

přestal fungovat, tu bylo otestováno skoro půl tisícovky atomových bomb. Až do šedesátých let se tu prováděly dokonce i nadzemní výbuchy, aniž by se přitom dodržovala jakákoli bezpečnostní opatření na ochranu zdraví občanů. Příslušným činitelům pak musela být nepochybně známa jak příčina pravidelných otřesů, tak i skutečnost, že celá oblast je zamořená radioaktivitou. Tohle ohrožení bylo ale třeba chápat jako nutnou daň světovému míru a skousnout ho, stejně jako tisíce větších či menších nedostatků, třeba drolící se beton na fasádách vojenských ubikací.

Z dnešního pohledu nepochybně absurdní svět. Paranoidní atmosféra se sebedestruktivními rysy. Životy lidí jsou prosáklé myšlenkou boje. Celá společnost žije v permanentním ovzduší globální konfrontace, protože za jejími hranicemi se rozprostírá druhá půlka světa, nepřátelské území. Zvenčí se do země bratrů Kličkových dostávají jenom ověřené zprávy o tom, jaké je to tam strašné. Za hranicemi jejich země jsou samozřejmě i spojenci, další socialistické státy, ale těch není zdaleka tolik jako zemí, jejichž občané trpí pod bičem kapitalistů, jsou jimi zotročováni a přicházejí o základní lidskou důstojnost a práva. Sovětský svaz je jakoby ve stavu permanentního obležení a musí se neustále bránit, a proto je zcela legitimní každá lidská oběť. Všechno je v zájmu bezpečnosti a blaha spoluobčanů. Sebezapření, sebeobětování, odpor a hrdinství by měly být součástí jejich života.

Hrdinství se ale musí pěstovat už od dětství. Vitalij k tomu má už od školních let dostatek příležitostí. Kličkovi se usazují vždycky jenom na přechodnou dobu, nic netrvá příliš dlouho, ani přátelství, a s každým novým stěhováním musí Vitalij bojovat se svými staršími spolužáky o uznání a přijetí v kolektivu. Jejich respekt není nikdy zadarmo. Když se jednou dobelhá ze školy s monoklem

na oku a krvácejícím nosem, otec Kličko rozhodně odmítne poslouchat jeho nářek a pláč. „Kličko musí vrátit každou ránu, kterou dostal.“ Řekne mu. „Když se necháš zmlátit, je to jenom tvoje vina. Pro chlapa je to výzva.“ A Vitalij se tím začne řídit. S jednou věcí sice nic nezmůže – cesta na vrchol hierarchie je dlouhá –, ale když už se na vrcholu jednou ocitne, ví, že měl jeho otec pravdu: respekt si u ostatních nikdy nezjedná vlídným slovem ani pláčem. Spolehlivý recept je nedat se a přejít do protiútku. Prostě se tím musí nějak *probít, proboxovat*. Tak zní první a základní pravidlo.

Měl by to Vitalij u svých spolužáků lehčí, kdyby nakonec dostal jméno *Spartakus*, jak jeho otec plánoval? Spartakus Kličko? Byla to jedna z alternativ křestního jména krátce předtím, než se prvorozený syn narodil. V roce 1971 totiž běžel v sovětských kinech hollywoodský velkořím, monumentální drama o velkém osvoboditeli otroků Spartakovi a jeho povstání proti vládnoucí třídě a otec Kličko, který americké kultuře nebyl jinak příliš nakloněn, se na film vypravil a z kina se vrátil kupodivu hluboce pohnutý. Spartakus byl v zásadě oblíbený hrdina, jehož jednání dobře rezonovalo s oficiální sovětskou ideologií. Možná tedy, že by to bylo to pravé jméno pro jejich syna. Stačí o tom už jen přesvědčit matku... Kdo ví, možná že její nesouhlas měl nakonec pozitivní vliv na pozdější boxerskou kariéru jejich syna. Snad právě díky svému neškodnému jménu Vitalij mohl dojít mnohem dál, než kdyby u jeho starších spolužáků budilo respekt jméno onoho antického hrdiny. Určitě by se tak neprocvičil v boji. Bolest je – spolu s nedostatkem – prostě tím, co žene život někam dál.

K tomuhle nehostinnému kasárenskému prostředí, kde tváře kamaráda a nepřítel často splývají, neodmyslitelně patří buráčení proudových letadel, bezútěšné betonové bytovky, chodby s ošla-

paným linoleem, kanceláře zapáchající desinfekčními prostředky a pocit, že nejste vítání. V tomhle světě se ale taky naučíte, jak přežít. Lépe řečeno jak se nevzdávat. Jak vracet rány a přejít do protiútku. A naučíte se taky, že je dobré stát při sobě. Kličkova rodina je sovětský svaz v malém měřítku. To, co je za hranicemi, budí nedůvěru. Vladimir a Vitalij to asi ještě úplně nechápou, ale jejich prostředí je k tomuhle poznání neomylně přivádí. V tomhle životě je spoleh jenom na čtyři lidi na světě. Otec, matka, Vitalij a Vladimir jsou kompletní čtyřčlenná armáda. Jejich rodina je jejich jediná výzbroj na cestě vzhůru.

Neměli bychom zapomenout na sny. Sny se musejí brát vážně. O čem sní mladší Vladimir, zatím ještě nevíme. Starší Vitalij už ale sní o tom, že se stane vojákem, pilotem stíhačky nebo kosmonautem, tedy pokud se nenaskytne nějaké dobrodružnější povolání.

Jsou to sny navýsost ctižádostivého člověka.



3.

V MUZEU BRATRŮ KLIČKOVÝCH

MĚLI BYCHOM ALE PŘECE JENOM UVÉST PÁR FAKTŮ. Otec Vladimir Rodionovič Kličko přišel na svět v roce 1947 ve Smile, provinčním městečku nedaleko Čerkas ve střední Ukrajině. Smila leží uprostřed rozsáhlé bažinaté nížiny, která na východě sahá až k Dněpru. Nacházejí se tu ale i klíčový železniční uzel – křižovatka důležitých tratí vedoucích ze severu na jih a ze západu na východ.

Vladimir Rodionovič poznává svoji ženu Naděždu Uljanovnu na studiích. Absolvuje vojenskou vysokou školu, podle všeho někde v Kyrgyzstánu, ona se stane učitelkou.

Čím to, že to mezi nimi tenkrát zajiskřilo? O tom se můžeme opět jenom dohadovat a ani staré fotografie, které máme k dispozici, neposkytují naší fantazii žádná konkrétní vodítka. Oba ale vypadají dobře. Velmi dobře. Zatímco kamenná tvář vojáka z povolání Vladimira Rodionoviče neprozrazuje vůbec nic z toho, co se tehdy událo, hnědookou krásku po jeho boku si můžeme docela dobře představit